

- в стендовых условиях установлены закономерности изменения технологических факторов от условий применения разработанной технологии.

Все это дало возможность оборудовать на территории Днепропетровской и Запорожской областей четыре гидрогеологических скважины КГФ глубиной от 50 до 100 м. В результате производственных испытаний установлено, что:

1) разработанная технология изготовления КГЭ фильтра позволяет ее применять в условиях буровой;

2) разработанная технология транспортировки КГФ по стволу скважины и примененное стандартное технологическое оборудование и инструмент не усложняет процесс оборудования водоприемной части гидрогеологической скважины гравийным фильтром, а упрощает его;

3) технология изготовления КГЭ фильтра позволяет: уменьшить расход гравийного материала в 9-11 раз; улучшить процесс изготовления гравийной фильтра за счет формирования обсыпки на дневной поверхности;

4) испытанная технология оборудования гидрогеологической скважины КГФ позволяет сократить непроизводительные затраты времени в 2÷2,5 раза;

5) экономический эффект от применения технологии оборудования водоприемной части гидрогеологической скважины КГФ составил 6,138÷7,911 тыс. грн.

Кроме этого, разработанная технология оборудования буровых скважин КГФ устраняет большинство недостатков традиционных технологий.

НОВІ МОЖЛИВОСТІ ПІДВИЩЕННЯ МЕХАНІЧНИХ ВЛАСТИВОСТЕЙ ГІРСЬКИХ ПОРІД

Чудик І. І., д.т.н., професор кафедри буріння ІФНТУНГ,

Різничук А. І., аспірант кафедри буріння ІФНТУНГ,

Юрич А. Р., к.т.н., доцент кафедри буріння ІФНТУНГ,

м. Івано-Франківськ, Україна

Велика кількість газових родовищ в Україні мають початкові видобувні запаси близько 10 млрд. м³ або перебувають на стадії консервації. На даний час Україна забезпечує себе власним (за видобутком) газом лише на 25%, а в його еквіваленті споживає близько 40% енергії. Це у двічі перевищує середньоєвропейський показник і умовно приписує Україну до енергодефіцитних країн світу [1].

Величезний потенціал зі збільшення обсягів видобутку газу в Україні вбачається в розробці вуглеводневих покладів з низькопроникних пластів і сланцевих товщ. Їх освоєння вимагає буріння великої кількості похило-скерованих і горизонтальних свердловин, виконання гідророзривів.

Однією із основних проблем, які можуть виникати при бурінні таких свердловин в сланцевих відкладах є недостатня стійкість стовбура свердловини. На сьогодні в бурінні часто використовуються різноманітні способи, з допомогою яких підвищують механічну міцність стінок свердловини їх водонепроникність та водостійкість [2]. До них зокрема відносять використання технологічних рідин (ванн), зокрема на вуглеводневій основі: гідрофобно-адгезійні, гідрофобно-бітумні та паливно-бітумні [3, 4]. Найбільш ефективними серед них, як показали дослідження [3], є паливно-бітумна рідина на основі пічного побутового паливо та окисленого бітуму.

Проте, дослідження в лабораторних умовах ефективності паливно-бітумної рідини, в плані забезпечення стійкості стінок свердловини, проводилося при атмосферних умовах. А вибійні натомість умови, характеризуються температурою до 100 °С і вище та перепадом тиску на стінки свердловини 0,1-0,3 МПа.

Тому метою даної роботи є вивчення впливу на механічні властивості гірських порід їх насичення паливно-бітумною рідиною під дією перепаду тиску і температури вище атмосферної, що наближено відповідає реальним умовам в свердловині. Для експерименту на лабораторній установці [5] було використано kern гірської породи (глинистий сланець) та чотири типи моделі глиняно-піщаних зразків з різних за вмістом піску і глини (100% глини; 85% глини та 15% піску; 50% глини та 50% піску; 15% глини та 85% піску).

За результатами досліджень було встановлено збільшення у 2-3 рази реакції опору гірської породи і зменшення глибини впровадження в неї штампа, що вказує на ефективність проведення лабораторних робіт в умовах, наближених до вибійних. Зазначимо, що при температурі 60 °С і перепаді тиску 0,1 МПа внаслідок кращого насичення керну глинистого сланцю паливно-бітумною рідиною було досягнуто збільшення реакції опору від 25 до 35 % при втискуванні в нього металічного індентора.

Список літератури:

1. Крижанівський Є. І. Нафтогазова енергетика [Текст] / Є. І. Крижанівський // Нафтогазова енергетика. – 2006. – №1. – С. 5-9.

2. Жуковицький С. Ю. Глинисті розчини в бурінні [Текст]// 0 Жуковицький. - М.: Госптехиздат, 1955. – 170 с.
3. Оринчак М. І. Паливно-бітумна ванна/ М. І. Оринчак, А. І. Різничук, М. М. Оринчак, О. С. Бейзик //Розвідка і розробка нафтових і газових родовищ.– 2011.- № 3(40) – С. 90-95.
4. Патент України на корисну модель № 61098 МПК С09К 8/56. Паливно-бітумна ванна [Текст]/ Оринчак М. І., Малярчук Б. М., Сендега О. О. – заяв. 06.12.10; опубл. 11.07.2011, Бюл. №13. – 2 с.
5. Чудык И.И. Лабораторные исследования механических свойств горных пород в условиях, приближенных к реальным/ И. И. Чудык, А. И. Ризничук, А. Р. Юрыч// Научно-технический журнал «Строительство нефтяных и газовых скважин на суше и на море». – 2013. - №1 – С. 35-40.